

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1999-2000

24 NOVEMBRE 1999

Proposition de loi insérant dans le Code civil un article 233*bis*, relatif aux causes de divorce(1)

(Déposée par
M. Vincent Van Quickenborne)

DÉVELOPPEMENTS

Il est aujourd'hui impossible, pour les personnes qui ont subi un changement de sexe, de dissoudre leur mariage pour la raison spécifique du changement de sexe. Il est par ailleurs impossible, pour les personnes mariées qui ont subi un changement de sexe, de faire également reconnaître ce changement en droit tant que leur mariage n'a pas été dissous.

Cette situation est à déplorer pour plusieurs raisons.

Dans certains cas, les milieux médicaux reconnaissent que le changement de sexe constitue une intervention thérapeutique indispensable. Cette intervention est aussi acceptée par la société et remboursée par l'INAMI. Le droit civil permet aux personnes qui ont subi pareille intervention de demander un changement de prénom.

Pourtant, notre système juridique interdit de procéder au changement de sexe en droit tant qu'il n'y a pas dissolution du mariage de l'intéressé. Le mariage relève en effet de l'ordre public et il est impossible, selon la jurisprudence en vigueur, de permettre à un conjoint marié de changer de sexe parce que l'on reconnaît, ce faisant, un lien matrimonial entre

(1) La présente proposition de loi a déjà été déposée au Sénat le 29 avril 1999, sous le numéro 1-1423/1 — 1998/1999.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1999-2000

24 NOVEMBER 1999

Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 233*bis* in het Burgerlijk Wetboek, inzake de gronden tot echtscheiding(1)

(Ingediend door
de heer Vincent Van Quickenborne)

TOELICHTING

Vandaag is het onmogelijk voor personen die een geslachtsverandering ondergingen hun huwelijk te ontbinden om die specifieke reden. Anderzijds is het voor gehuwde personen die een geslachtswijziging ondergingen onmogelijk die wijziging ook juridisch te laten erkennen, zolang hun huwelijk niet werd ontbonden.

Die toestand is verwerpelijk om verschillende redenen.

De medische wereld erkent de geslachtswijziging in bepaalde gevallen als een noodzakelijke therapeutische ingreep. Deze ingreep wordt ook door de maatschappij aanvaard en door het RIZIV terugbetaald. Het burgerlijk recht staat die personen een voor-naamswijziging toe.

Toch weigert ons rechtssysteem de juridische geslachtswijziging toe te kennen zolang het huwelijk van de persoon in kwestie niet ontbonden werd. Het huwelijk zou raken aan de openbare orde en het is volgens de vigerende rechtspraak onmogelijk een geslachtswijziging toe te staan bij gehuwden omdat dan een huwelijksband zou worden erkend tussen

(1) Dit wetsvoorstel werd in de Senaat reeds ingediend op 29 april 1999, onder het nummer 1-1423/1 — 1998/1999.

deux personnes de même sexe. Les transsexuels mariés se voient donc actuellement obligés de demander le divorce alors que la cause de ce divorce n'est pas inscrite dans la législation. Bien souvent, la seule raison pour laquelle les conjoints mettent fin à leur mariage, qui dure depuis des années déjà, est l'impossibilité dans laquelle ils se trouvent d'obtenir un changement de sexe en droit, lequel permettrait de mettre l'état juridique de l'intéressé en conformité avec son état réel.

L'état de la personne relève toutefois aussi de l'ordre public. Il faut que chaque donnée de l'état civil soit conforme à la vérité et, si nécessaire, adaptée à la situation modifiée.

On se trouve là devant une situation tout à fait absurde. Tant le mariage que l'état personnel sont d'ordre public; dans le cas qui nous occupe, ils sont, conformément à la législation en vigueur, contraires l'un à l'autre.

Il est clair que les transsexuels sont actuellement acculés et contraints de divorcer sur la base de faits mensongers s'ils veulent obtenir un état personnel correct, ou de continuer à vivre dans le lien du mariage alors que leur situation réelle est contraire aux données de leur état civil, avec toutes les conséquences que cela entraîne. Cet état de choses est inacceptable et montre que notre système juridique n'est pas adapté aux situations de fait existantes. Aussi proposons-nous d'adapter le droit aux situations de fait qui se présentent de nos jours.

Nous souhaiterions que la loi soit modifiée de façon que la transsexualité figure parmi les causes de divorce prévues par la législation. Nous demandons en outre que l'octroi du changement de sexe en droit ne dépende plus de la dissolution du mariage. Une des conditions pour pouvoir contracter mariage est que les futurs conjoints soient de sexe opposé, mais le changement de sexe et, partant, l'identité de sexe dans les faits ne peuvent pas constituer une cause de nullité du mariage.

Nous proposons concrètement d'inscrire la transsexualité parmi les causes de divorce prévues au Code civil et, en même temps, de préciser dans notre droit que l'état d'époux ne peut pas empêcher un changement de sexe en droit.

*
* *

twee personen van hetzelfde geslacht. Momenteel worden gehuwde transseksuelen dus verplicht een echtscheiding aan te gaan zonder dat de grond voor die echtscheiding in de wetgeving is opgenomen. In vele gevallen is de onmogelijkheid van het verkrijgen van een juridische geslachtswijziging, waarbij de juridische staat in overeenstemming wordt gebracht met de feitelijke staat, de enige reden om een einde te maken aan een reeds jarenlang bestaand huwelijk.

De staat van de persoon raakt echter ook de openbare orde. Het is vereist dat elk gegeven van de burgerlijke stand waarheidsgetrouw is en zonodig verbeterd wordt in overeenstemming met de gewijzigde situatie.

Dit is een volkomen absurde situatie. Zowel het huwelijk als de staat van de persoon raken de openbare orde en staan in dit geval, volgens de vigerende wetgeving, met elkaar in strijd.

Het is duidelijk dat transseksuelen vandaag in het nauw worden gedreven en verplicht worden op basis van leugenachtige feiten te scheiden om een correcte staat van de persoon te verkrijgen, of om verder te leven onder hun huwelijkse staat terwijl hun feitelijke situatie in strijd is met de gegevens van hun burgerlijke stand, met alle gevolgen vandien. Dit is onaanvaardbaar en wijst erop dat ons rechtssysteem niet is aangepast aan bestaande feitelijke situaties. Daarom willen wij voorstellen het recht aan te passen aan de feitelijke situaties van vandaag.

Wij opteren ervoor de wet in die zin te wijzigen dat transsexualiteit als grond voor echtscheiding in de wetgeving wordt ingeschreven. Daarnaast pleiten wij ervoor dat het beëindigen van een huwelijk geen voorwaarde meer kan zijn om de juridische geslachtswijziging aan een persoon toe te kennen. Het verschillend zijn van het geslacht van de partners is met name een toetredingsvoorwaarde voor het aangaan van een huwelijksverbintenis, doch de geslachtswijziging en het dus feitelijk gelijk zijn van geslacht kan geen grond tot nietigverklaring van deze verbintenis zijn.

Concreet stellen wij voor transsexualiteit als grond tot echtscheiding op te nemen in het Burgerlijk Wetboek en tegelijkertijd in ons recht te verduidelijken dat het hebben van de huwelijkse staat een juridische geslachtsverandering niet in de weg kan staan.

Vincent VAN QUICKENBORNE.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Il est inséré dans le Code civil un article 233*bis*, libellé comme suit :

« Art. 233*bis*. — Chacun des époux peut demander le divorce pour cause de changement de sexe de son conjoint ou de lui-même. L'existence du mariage ne peut empêcher le changement de sexe en droit. Ledit changement n'entraîne pas la dissolution d'office du mariage. »

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 233*bis* ingevoegd, luidende.

« Art. 233*bis*. — Ieder der echtgenoten kan echtscheiding vorderen op grond van geslachtswijziging van de echtgenoot of van zichzelf. Het bestaan van een huwelijk kan de juridische geslachtswijziging niet in de weg staan. De juridische geslachtswijziging brengt geen ambtshalve ontbinding van het huwelijk tot stand. »

Vincent VAN QUICKENBORNE.